

Memo

Onderwerp

Vertrouwelijkheid verslagen bestuurlijke overleggen Convenant Stikstof

Geachte statenleden,

Op vrijdag 9 december 2016 zijn bij uw staten de verslagen van de bestuurlijke overleggen van het Convenant Stikstof vertrouwelijk ter inzage gelegd.

Door het Eindhovens Dagblad is een verzoek ingediend (met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur) om deze verslagen beschikbaar te krijgen. Inmiddels is dit verzoek beoordeeld en zijn de verslagen aan het Eindhovens Dagblad verzonden. Daarmee zijn ze openbaar geworden en kan de vertrouwelijkheid worden opgeheven.

Met vriendelijke groet,

Johan van den Hout

Datum

14 december 2016

Documentnummer

Aan

PS

Kopie aan

Johan van den Hout

van

W.F.A.M. (Wouter) van
Sambeek

Telefoon

(06) 52 78 36 20

Email

bbiemans@brabant.nl

Concept verslag

Bestuurlijk overleg Stikstof en N2000 d.d. 10 november 2016

Aanwezig:

Janus Schepers (ZLTO), Herman Litjens (ZLTO, 2^e sessie), Marc de Wit (Staatsbosbeheer), Jan Baan (Brabants Landschap), Nol Verdaasdonk (BMF), Christ Rijnen (Natuurmonumenten), Toine Cooijmans (Natuurmonumenten), Lars Koreman (Natuurmonumenten), Ted vd Loo (gemeente Boekel, namens Stuurgroep Dynamisch Platteland, vervanger Rien Wijdeven), Marinus Biemans (gemeente Deurne), Marco Peeters (ODZOB, namens Stuurgroep Dynamisch Platteland, 2e sessie) Wim van Opbergen (namens BMF), Henk Ullibroeck (Arcadis), Gé Backus (Connecting Agri&Food), Angela vd Sanden (Connecting Agri&Food) en Yolande vd Meulen (voorzitter), Frans Post, Brechje Biemans, Theo vd Ven (allen provincie Noord-Brabant).

Afwezig:

1e sessie

1. Opening en mededelingen

Yolande van der Meulen (provincie Noord Brabant) zit voor, zij vervangt Johan van den Hout. Hij is helaas ziek. Yolande heet iedereen welkom. In het deel voor de plenaire sessie wordt toelichting gegeven op het onderzoek dat is uitgevoerd door Connecting Agri&Food voorafgegaan door een korte toelichting van Arcadis. Na de plenaire sessie is er tijd voor opmerkingen en discussie.

2. Proces

Brechje Biemans geeft een toelichting over de voortgang van het proces.

- In het BO stikstof op 1 september is afgesproken dat de verwachte effecten van een wijziging van de verordening stikstof op de veehouderijsector in beeld worden gebracht. Er is opdracht gegeven aan Connecting Agri & Food (Gé Backus) om dit onderzoek uit te voeren. De partners waren allemaal ambtelijk uitgenodigd op 7 oktober jl. om de uitgangspunten voor dit onderzoek vast te stellen. De opmerkingen die toen zijn gemaakt, zijn meegenomen in het onderzoek.
Het onderzoek is gestart. Vandaag worden de eerste tussenresultaten van het onderzoek gepresenteerd door Gé Backus.
- Eerder heeft Arcadis een onderzoek uitgevoerd over de reductie van emissies uit stallen van veehouderijen. Nav heeft Arcadis nog aanvullend onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek was nodig voor het onderzoek van Gé Backus. Voor de volledigheid worden de resultaten vandaag gepresenteerd door Henk Ullibroeck van Arcadis.

Aan

Partijen convenant stikstof
en Natura2000

Kopie aan

Johan van den Hout
Frans Post
Brechje Biemans
Yolande van der Meulen
Marie-Louise van Bommel
Jos van Lent

Van

Henk Ullibroeck
Theo van de Ven

Telefoon

06 52783582

Email

tvdven@brabant.nl

- In het BO stikstof op 1 september heeft Johan vd Hout nadrukkelijk aangegeven dat parallel aan het onderzoek naar de effecten van een wijziging van de verordening stikstof, de provincie zou doorgaan met het uitwerken van een wijziging van de verordening stikstof. Het proces is als volgt gelopen:
 - o 4 oktober 2016: statenmededeling over samenhang veehouderij dossiers ofwel het “rotonde-verhaal” (meegezonden). Deze samenhang wordt zo dadelijk in het plenaire gedeelte door Anne-Marie gepresenteerd.
 - o op 1 november en 8 november jl zijn de drie dossiers zoals genoemd in de statenmededeling oriënterend besproken in GS. Voor de verordening stikstof geldt dat gesproken is over de hoofdlijnen van een wijziging van de verordening. Het gaat om de volgende hoofdlijnen:
 - a. aanscherpen van emissiereducerende eisen (bijlage 2 van de verordening) en het opnemen van emissiereducerende eisen voor meer diercategorieën.
 - b. het loslaten van de interne saldering. Hiermee wordt getoetst op stalniveau ipv op bedrijfsniveau
 - c. het naar voeren halen van de uiterste termijn van 2028 specifiek voor verouderde stallen waar geen of nauwelijks emissie-maatregelen zijn genomen. Gedacht wordt aan stallen ouder dan 15 jaar die op 1 januari 2020 moeten voldoen. GS is bij de oriënterende besprekingen ook op de hoogte gebracht van de eerste tussenresultaten van het onderzoek van Gé Backus. Dit zijn dezelfde tussenresultaten zoals vandaag worden gepresenteerd.
 - o op 15 november staan de dossiers geagendeerd voor besluitvorming in GS. Hierbij zullen eventuele opmerkingen vanuit dit overleg worden meegenomen.
- in de komende maanden worden de hoofdlijnen verder uitgewerkt en wordt het onderzoek van Gé Backus verder uitgevoerd. Planning is om in het voorjaar van 2017 met een uitgewerkt statenvoorstel naar PS te gaan.

3. Presentatie eerste tussenresultaten onderzoek

Henk Ullenbroeck van Arcadis schets een beeld van het aandeel van de veehouderijen die een traditioneel huisvestingssysteem toepassen. Onderzoek wijst uit dat 45%-50% van de economische omvang van de veehouderij traditioneel gehuisvest wordt.

Gé Backus van Connecting Agri&Food licht de gekozen uitgangspunten (zoals afgesproken tijdens het overleg op 7 oktober jl. toe). Hij geeft een beeld van de opzet van het onderzoek. Het onderzoek richt zich op de vraag wat het effect is op de structuur van de veehouderij in Brabant als gevolg van de wijziging van de Verordening stikstof.

Hij geeft een beeld van de uitgangssituatie, samenstelling en grootte van de bedrijven en de huidige en toekomstige beleidskaders. Dit om duidelijk te maken dat

ook bij ongewijzigde Verordening maatregelen getroffen moeten worden op grond van andere wetten en regelingen.

Daarnaast presenteert hij de eerste tussenresultaten van het onderzoek.

Nol Verdaasdonk (BMF) geeft aan dat bij beweiding methaan niet is meegenomen. Ted van de Loo vraagt of gekeken is naar de locaties van de stoppers. Nee in het onderzoek is daar niet naar gekeken. Jan Baan (Brabants Landschap) vraagt of de positieve ontwikkelingen van de laatste jaren (emissiereductie red.) ondanks of dankzij interne saldering heeft plaatsgevonden. Dit moet worden nagegaan.

2^e sessie

Yolande van der Meulen opent de tweede sessie en vraagt naar reacties nav de presentaties uit de eerste sessie.

Nol Verdaasdonk vraagt hoe de transitie en innovatie aan te jagen is en een goede keuze op de rotonde gemaakt kan worden. Andere verdienmodellen, andere houderijsystemen, meer bronmaatregelen in de stal, meer biologische bedrijven.

Janus Scheepers uit zijn zorgen over de gevolgen voor de sector en de hierin werkende families. Welke maatregelen hebben nu welke gevolgen, we moeten ook kijken naar andere maatregelen die nu niet onderzocht zijn.

Gé Backus geeft aan dat we bij vernieuwing ons niet alleen moet richten op end of pipe systemen maar op emissiearme systemen. Toepassing hangt af van beschikbaarheid en vergunbaarheid van alternatieve systemen en hij wijst ook op de tac-rav procedure.

Nol Verdaasdonk geeft aan dat het niet alleen om techniek gaat maar ook om een andere "aanvliegroute".

Chris Reijnen vraagt om te kijken naar andere producten en productiemethoden als aanvulling op het onderzoek. Kijk naar de inkomenskant en lukt het om systemen te ontwikkelen met meer toegevoegde waarde.

Nol Verdaasdonk vraagt aandacht voor een totaalaanpak en verwijst naar de ontwikkeling rondom fosfaatrechten en behoud van derogatie. De problematiek leidt tot noodgedwongen krimp melkveehouderij terwijl er nu nog steeds groei is. Janus Scheepers reageert dat de sector heeft gevraagd om rechten en dat de overheid faalt, daarom moet zij nu ingrijpen. De sector wil werken aan reductie. Nol Verdaasdonk reageert met oorspronkelijke vraag en de belofte van de sector in 2013 om binnen het fosfaatplafond te blijven. Opgemerkt wordt dat een individueel bedrijf zich moeilijk laat sturen.

Janus Scheepers roept op om de juiste randvoorwaarden voor innovatie te creëren, er is het een en ander nodig om innovaties economisch verantwoord mogelijk te maken.

Herman Litjens constateert dat als je voorlopers wil belonen je niet alleen naar de RAV-codes moet kijken. Theo van de Ven (provincie Noord Brabant) wijst op de

ruimte die de huidige Verordening al biedt om alternatieve/innovatieve maatregelen te kunnen nemen.

Janus Scheepers stelt dat een individuele ontwikkelaar van nieuwe technieken door het huidige systeem met de tac rav te weinig mogelijkheden geboden wordt om te komen tot een erkend systeem, dit is te duur en een te lang traject.

Gé Backus wijst in dit verband op systemen die via temperatuurbeheersing (koelen) leiden tot minder emissie (want minder ventilatie nodig) en kostenreductie. Er zijn verschillende hobbels.

Nol Verdaasdonk geeft aan dat je ook aan systeeminnovaties moet werken. Dus niet alleen naar technieken kijken maar naar andere houderijsystemen.

Janus Scheepers roept op om te zorgen voor duidelijkheid en een goede regeling voor stoppers om op een verantwoorde wijze van de rotonde af te komen.

Christ Rijnen geeft aan dat extra aandacht voor de sociale problematiek inderdaad van belang is. Maar het is ook niet verantwoord om ondernemers te blijven laten rondrijden op de rotonde.

Herman Litjens geeft aan dat de verschillen tussen ondernemers heel groot zijn, dat is niet in zijn algemeenheid op sectorniveau is te duiden.

Janus Scheepers wijst op een groot verschil tussen wat werkelijk vergund is en de werkelijke situatie. ZLTO heeft geen enkel probleem met goede handhaving en op een juiste uitvoering van de stoppersregeling.

Nol Verdaasdonk roept op de ruimte beter te verdelen en daar waar mogelijk vergunningen in te trekken.

Christ Rijnen wijst er op dat bij gemeenten veel problemen samenkomen en dat regels, volgens hem juist gewenste vernieuwingen belemmeren. Wethouder Biemans beaamt dat de PAS belemmerend werkt voor de gemeente Deurne. Er is al een afspraak om dit probleem van Deurne verder te bespreken. Denk er aan om ook op hoofdlijnen keuzen te maken. Gemeenten staan er voor aan de lat, ook m.b.t. de sociale aspecten, maatschappelijke gevoeligheden.

Marco Peeters (Stuurgroep Dynamisch Platteland) ziet ook dat bij gemeenten geprobeerd wordt om te handhaven en vergunningen in te trekken maar wijst op de sociale aspecten hiervan.

Vernieuwing vergunning (invulling vergunde vernieuwing) blijkt dan volgens ondernemers vaak niet haalbaar vanwege marktomstandigheden.

Janus Scheepers wijst er op handhaving zich vooral zou moeten richten op de stoppers en niet op diegene die vanwege marktomstandigheden de vergunning nog niet kunnen invullen. Hij wijst op voorbeelden (asbest/verzekering) waarbij regelgeving blokkeert dat er vernieuwing ontstaat.

Toine Cooijmans geeft aan dat een goede vergunningverlening, toezicht en handhaving van wezenlijk belang is voor het vertrouwen. Er wordt ook verwezen naar het onlangs verschenen SER-rapport.

Janus Scheepers geeft aan dat de huidige en toekomstige regelgeving er niet voor zorgt dat oude stallen opgeruimd worden stimuleert dat deze opgeknapt worden. Gé Backus wijst erop dat een deel van de ondernemers ten onrechte in de veronderstelling is dat ze door kunnen gaan voor de lange termijn, terwijl dat vaak niet zo is. Veel ondernemers stoppen te laat. Als je te lang wacht, zijn de gevolgen vaak dramatisch. Als het mis gaat heeft dit vaak zeer vervelende gevolgen. Hij is van mening dat een eerste blik op een bedrijf al een goede indruk geeft van de toekomstverwachtingen van het bedrijf.

Marco Peeters vraagt hoe de sector er aan werkt om ondernemers er op te wijzen hoe te stoppen en op de arbeidsmarkt te komen. Janus Scheepers geeft aan dat de ZLTO via cursussen ondernemers begeleid.

Nol Verdaasdonk wijst op belang ketenpartijen, zoals voerleveranciers en financiers (erf betreders bijeenkomst). Ge Backus geeft aan dat de belangen van de diverse betrokken partijen verschillen.

Herman Litjens vraagt hoe verder en is er al een richting gekozen. Wat gaat het provinciaal bestuur doen met deze eerste resultaten van het onderzoek? Het proces zoals aan het begin van de vergadering is geschetst wordt nogmaals toegelicht. GS geven volgende week op hoofdlijnen een reactie.

Geconstateerd wordt dat met de presentatie niet alle vragen zijn beantwoord en dat er diverse opmerkingen zijn.

Brechje Biemans geeft aan dat mede n.a.v. dit overleg bekeken wordt hoe deze opmerkingen in het onderzoek verwerkt worden. De belangrijkste punten zijn:

- nadere systeemanalyse uitvoeren;
- bekijken hoe innovatie aanjagen (kwalitatief)
- sociale aspecten meenemen voor zover mogelijk;
- inkomsten vanuit andere productieprocessen meenemen voor zover mogelijk (bv biologisch).

De partners worden op de hoogte gebracht van het verdere onderzoek. De partners worden nadere geïnformeerd over de uitwerking van de hoofdlijnen in de komende maanden.

Janus Scheepers vult aan dat er innovaties in de mestverwerking nodig zijn.

Daarvoor is ook experimenteerruimte nodig, geef de individuele ontwikkelaars mogelijkheden.

4. Rondvraag

/

5. Sluiting

/

Scenario's

Garantie in de doelrealisatie van Verordening Stikstof en Natura2000

Onderstaande scenario's zijn mogelijke scenario's voor meer garantie in de doelrealisatie van de Verordening Stikstof en Natura 2000: borging van een blijvende daling van de ammoniakbelasting in de N2000-gebieden. De scenario's zijn voortgekomen uit het ambtelijk overleg op 16 augustus jl. van de Convenantpartners Stikstof waarin de "Inventarisatielijst maatregelen/instrumenten: Garantie in de doelrealisatie van Verordening Stikstof en N2000" is besproken. Scenario's worden ter bespreking voorgelegd in de bestuurlijke bijeenkomst van de Convenantpartners Stikstof op 1 september as.

Scenario A Regionaal sturen op dieraantallen

- Proactieve bijdragen convenantpartners op al lopende trajecten (zoals wet dieraantallen, vervolgacties mestdialoog).
- Zie nr. 1a inventarisatielijst.

Scenario B Intensiever inzet VTH-taken en RO-taken

- Proactieve bijdrage convenantpartners op VTH-taken zoals:
 - o Afspraken vastleggen om Stoppersregeling actief en intensief uit te voeren door gemeenten (Intrekken loze ruimte in vergunningen)
- Proactieve bijdrage convenantpartners op RO-taken zoals:
 - o Bestemmingsplannen/omgevingsplannen aanpassen (loze ruimte weghalen).
 - o Bij opstellen Omgevingsvisie/provinciale omgevingsverordening/gemeentelijke omgevingsplannen aandacht voor agrarische bestemmingen.
- Zie nr. 2a en nr. 3 inventarisatielijst.

Scenario C Emissie reducerende maatregelen aanscherpen per sector

- Stappen in emissie reductie zijn nu vooral gezet in varkenssector en pluimveesector. Dit geldt niet voor melkveesector.
- Afspraken maken voor taakstelling per veesector en deze vervolgens vertalen in individuele emissiewaarde per dierplaats via de Commissie van Deskundigen. Bezien wordt of bijlage 2 Verordening stikstof en N2000 aangescherpt kan worden voor enkele sectoren (oa melkveehouderij).
- Zie nr. 4b inventarisatielijst.

Scenario D Aanpassen oude stallen

- Voor aanpassen oude stallen aansluiten bij de stoppersregeling (1 januari 2020) en in 2018 afspraken hierover communiceren richting ondernemers (provincie en gemeenten gezamenlijk);
- Aanpassen verordening stikstof. Dit kan op verschillende manieren. Een voorbeeld is: De verordening zodanig aanpassen dat de mogelijkheid om "gemiddeld" te voldoen vervalft. Er wordt dan niet meer gekeken op bedrijfsniveau, maar op stalniveau.

Dit betekent dat ook oude stallen moeten voldoen. Op 1 januari 2020 moet een stal ouder dan 15 jaar voldoen aan de Verordening stikstof.

- Voor effect op de melkveehouderij: in combinatie met scenario 2.
- Zie nr. 4b inventarisatielijst.

Scenario E Beleidsregel PAS

- Aanpassen beleidsregel PAS
- Alleen uitgifte van Ontwikkelingsruimte aan initiatiefnemers die aan de duurzaamheidscriteria voldoen (nu alleen van toepassing als jaarruimte van 16% al uitgegeven is).
- Wil dit effect hebben voor bepaalde veesectoren zoals de melkveehouderij, dan wel combineren met scenario 2.
- Zie nr. 5a inventarisatielijst.

Scenario F Aansluiten bij andere, lopende trajecten

- Proactieve bijdrage convenantpartners om stikstofproblematiek in al lopende trajecten extra onder de aandacht te brengen en mee te nemen.
- Voorbeelden zijn: fosfaatstelsel/grondgebondenheid, Brabantse variant plan Rosenthal, Pluimvee-sectorplan, vervolgacties VGO-onderzoek, vervolgacties Mestdialoog.
- Diverse nr. uit inventarisatielijst (oa nr. 9, 10, 11).

Verslag

Bestuurlijk overleg Stikstof en Natura2000 d.d. 1 september 2016

Aanwezig: Janus Schepers (ZLTO), Hans Huijbers (ZLTO), Herman Litjens (ZLTO), Marc de Wit (Staatsbosbeheer), Jan Baan (Brabants Landschap), Nol Verdaasdonk (BMF), Christ Rijnen (Natuurmonumenten), Toine Cooijmans (Natuurmonumenten), Stefan Breukel (Ministerie van EZ), Rien Wijdeven (gemeente Bernheze, namens stuurgroep Dynamisch Platteland), Johan van den Hout (voorzitter), Frans Post, Henk Ullenbroeck, Brechje Biemans (allen provincie Noord-Brabant).

Afwezig: /

1. Opening en mededelingen

Johan van den Hout opent de vergadering en heet iedereen welkom. Johan geeft een inleiding over het proces tot nu toe en de aanleiding van dit overleg. Hij vraagt aan de deelnemers van het bestuurlijk overleg om een reactie te geven op de beschreven scenario's voor meer garantie in de doelrealisatie van het Convenant Stikstof en Natura2000.

Nol Verdaasdonk geeft (mede namens Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer) aan dat er urgentie is om het probleem aan te pakken. De metingen geven anders aan dan de berekeningen. Het blijkt dat de depositie in de N2000-gebieden niet omlaag gaat. Hij pleit voor aanvullende maatregelen die onder te verdelen zijn in drie categorieën:

1. Maatregelen die zorgen dat de depositie snel significant naar beneden wordt gebracht.
2. Maatregelen die zorgen dat de depositie op langere termijn laag wordt gehouden.
3. Maatregelen die helpen om het vertrouwen terug te winnen door de geloofwaardigheid te vergroten bij gemeenten, ondernemers, rijksoverheid, groene partners. Hij denkt hierbij bijvoorbeeld aan handhaving en toezicht.

Janus Scheepers geeft aan dat de varkens- en pluimveehouderij er in het rapport van Arcadis goed uitkomen. Voor rundveehouderij moet nader bekeken worden waarom het doelbereik achter blijft. Volgens ZLTO is in die sector veel minder vernieuwing. Zij zijn van mening dat naast stalmaatregelen ook managementmaatregelen kunnen bijdragen. Volgens ZLTO is er minder urgentie voor aanscherping van het beleid dan eerder gepresenteerd.

Aan

Partijen convenant stikstof en Natura2000

Kopie aan

Johan van den Hout
Yolande van der Meulen
Erik van Herk
Terry de Zoete

Van

Henk Ullenbroeck
Brechje Biemans

Telefoon

06 55 68 6585

Email

BBiemans@brabant.nl

N.a.v. van beide inbrengen gaat Johan in op verschillen in beelden (het gaat best slecht versus het gaat best goed), discrepantie tussen berekeningen vergunde emissie en gemeten depositie.

Herman Litjens geeft aan dat hij van mening is dat het toewijzen van de oorzaak van deze discrepantie aan de stalemissies (werkelijk afname minder groot) te voorbarig en niet voldoende onderbouwd is. Dit kan ook aan hele andere oorzaken liggen.

Nol Verdaasdonk refereert aan de grote opgave en de tijd die verstrijkt: de resterende tijd wordt kleiner en daarmee de opgave om (bij) te sturen groter.

Rien Wijdeven refereert aan een onderzoek in Bernheze waaruit blijkt dat een groot aantal veehouderijen niet voldoen aan de regels (luchtwassers niet geïnstalleerd). Dit aanpakken voor alle gemeenten kan veel oplossen. Veel handhavingsacties nodig. Rien vraagt hoe de sector hier zelf in zit? Momenteel zijn er veel kosten voor de gemeente i.v.m. handhavingsacties / juridische procedures.

Janus Scheepers bepleit om niet tendenties te discussiëren. Veel ondernemers hebben geïnvesteerd en moeten blijvend gestimuleerd worden. Zoeken naar positieve hulpmiddelen. Johan vraagt of bedoeld wordt op subsidies? Hier doelt ZLTO niet op.

Hans Huibers verwijst naar Arcadis-rapport. 2 sectoren (varkens en pluimvee) lopen op koers. De melkveehouderij heeft nog een opgave, maar hier zit ook weinig dynamiek. Er is geen enkele discussie over toezicht en handhaving. Bedrijven moeten gewoon voldoen.

Nol Verdaasdonk verwijst nogmaals op onvoldoende feitelijke daling van de gemeten depositie. En de ontwikkelingen van de afgelopen jaren binnen de melkveesector. Ondanks de beloften van de sector om de ontwikkelingen "in de hand te houden" is er een grote groei van de melkveestapel in korte tijd geweest.

Jan Baan vraagt naar mogelijkheden om de tendens van schaalvergroting te breken en met minder omvang van de productie met meer toegevoegde waarde te zorgen voor minder milieubelasting.

Janus Schepers geeft aan dat stimuleringsmaatregelen nodig zijn. Melkveehouderijen kunnen volgens Janus nog vele jaren door met de huidige stallen.

Nol Verdaasdonk geeft aan dat grondgebonden melkveebedrijven gekoesterd moeten worden. Maar dat de niet-grondgebonden grotere melkveebedrijven een probleem zijn.

Hans Huibers geeft aan dat er geen discussie is over het einddoel en geen discussie over het convenant. Overleg aan deze tafel is een one-issue discussie. In ander overleg (mestdialoog) zou een meer integrale benadering kunnen plaatsvinden, die volgens hem kansrijker is.

Johan concludeert dat de verschillen in standpunten niet veel kleiner worden. Hij refereert nog eens naar de conclusie die de partijen gezamenlijk hebben getrokken op 18 mei jl. Er is onvoldoende garantie dat we de gestelde doelen op tijd gehaald gaan worden. Daarom zitten we aan tafel.

2. Bespreken scenario's – Garantie in de doelrealisatie van de Verordening Stikstof en Natura2000

Chris Reijnen wijst nog een keer op de drie criteria die Nol Verdaasdonk aan het begin van het overleg heeft genoemd. Niet alleen de eerste twee zijn van belang (snelle daling en blijvende daling) maar vooral ook maatregelen die bijdrage aan een maatschappelijke acceptatie en geloofwaardigheid. Niet alleen door toezicht en handhaving, maar ook door het zelfregulerend vermogen van de sector. Chris vraagt ook om de scenario's nader in te delen langs die drie genoemde criteria.

Rien Wijdeven vraagt om mogelijkheden om bedrijven zelf vergunningen te laten "inleveren". Hans Huibers begrijpt de vraag maar refereert aan de ervaringen uit de afgelopen 30 jaar. In de sector heerst het beeld dat verworven rechten zekerheid bieden. Rien Wijdeven geeft aan dat de rekening nu bij de overheid ligt. Handhaving, juridische procedures etc.

Jan Baan wijst op verpaupering en verloedering i.v.m. VAB-problematiek. Aanpak lege stallen is daarom urgent volgens hem.

Hans Huibers en Herman Litjens wijzen op de effecten van de maatregelen. Die leiden volgens hen tot meervoudige extra kosten voor de groeiers. Het effect zal volgens hen zijn dat dit leidt tot nog verdergaande schaalvergroting. Mogelijkheid om op bedrijfsniveau intern te salderen uit de verordening stikstof halen leidt volgens Herman op minder dynamiek/minder vernieuwen en verdergaande schaalvergroting. ZLTO is wel voorstander van het stimuleren van stoppers en de uitvoering van toezicht en handhaving.

Johan vd Hout verwijst naar scenario D, niet voldoen aan emissie-eisen is niet stilzitten maar of stoppen of voldoen. Hans Huibers verwacht dat er met dit scenario nog 500 grote bedrijven overblijven. Dat is een scenario dat leidt tot een structuur zonder de "midden categorie".

Nol Verdaasdonk vraagt om het in beeld brengen van mogelijke gevolgen van maatregelen zoals scenario D op gedrag en financiële positie van ondernemers. Hans Huibers wil hier aan meewerken.

Jan Baan bepleit noodzaak voor een andere veehouderij, minder kostprijs gedreven, meer toegevoegde waarde.

Hans Huibers noemt meer mestverwerking als quick win. Nol Verdaasdonk geeft aan dat volgens hem meer mestverwerking leidt tot schaalvergroting en meer dieren.

Chris Reijnen nuanceert de negatieve effecten van vervroegde eisen t.a.v. emissiereductie en afschaffen interne saldering. Het moet toch in 2028 gerealiseerd zijn.

Johan constateert dat er op een aantal punten partijen toch bij elkaar zijn gekomen, oa dat er maatregelen genomen moeten worden en dat we niet moeten blijven afwachten.

Hij geeft aan dat het goed is om de te verwachte effecten in beeld te brengen van scenario D. Voor hem is het een ja, tenzij.

Hans Huibers wijst op management maatregelen, niet alleen kijken naar stalemissies. Techniek kan e.e.a. verder worden ontwikkeld. Ook Janus wijst op kansen om via mestverwerking / anders omgaan met mest te komen tot minder emissies van ammoniak.

Johan vd Hout wijst op rollen van verschillende partijen. De overheid stelt kaders en ondernemers moeten zien op welke wijze ze aan deze kaders kunnen voldoen.

Hans geeft aan niet te hebben ingesteld met een "ja tenzij". m.b.t. tweede deel scenario D.

Onderzoeksvraag moet volgens Janus ook betrekking hebben op sociale gevolgen.

Johan vd Hout geeft aan dat parallel aan het in beeld brengen van de effecten van scenario D, verder wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de scenario's A t/m D.

Stefan Breukel geeft aan dat in de PAS-prognoses verwacht wordt dat de bijdrage van het buitenland zal dalen, net als de daling van de NOx. Ook in het kader van de PAS zijn er vragen over of daling stikstofemissies voldoende is binnen de PAS-systematiek.

3. Verslag 6 juli 2016

Er is kennisgenomen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag is daarmee vastgesteld.

4. Rondvraag

Stefan Breukel geeft aan, gezien de gewijzigde rol van EZ, dat EZ niet meer op bestuurlijk niveau zal aanhaken bij de verordening. Ambtelijk wel om over en weer informatie te delen.

Jan Baan geeft aan dat de discussie goed was, maar dat aanhaken in breder verband (mestdialoog) belangrijk is.

Stefan Breukel geeft aan dat het kabinet werkt aan een integrale aanpak / herijking ammoniakplafond. Ook om de breedte van het ammoniakbeleid aan te pakken.

Brechje Biemans vraagt bij het uitwerken van de scenario's ambtelijke ondersteuning vanuit de partners.

5. Sluiting

Verslag

Bestuurlijk overleg Stikstof en Natura2000 d.d. 6 juli 2016

Aanwezig: Janus Schepers (ZLTO), Herman Litjens (ZLTO) Ernst-Jan van Haaften (Brabants Landschap), Nol Verdaasdonk (BMF), Christ Rijnen (Natuurmonumenten), Toine Coojmans (Natuurmonumenten), Stefan Breukel (Ministerie van EZ), Ted vd Loo (gemeente Boekel, namens stuurgroep Dynamisch Platteland, vervanger Rien Wijdeven), Marc de Wit (Staatsbosbeheer), Johan van den Hout (voorzitter), Yolande vd Meulen, Frans Post, Henk Ullibroeck, Brechje Biemans (allen provincie Noord-Brabant).

Afwezig: Marjolein de Haas (ministerie van Economische Zaken), Rien Wijdeven (Stuurgroep Dynamisch Platteland)

1. Opening

Johan van den Hout opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij refereert aan het overleg van 18 mei jl. waarin hij de uitnodiging heeft gedaan aan alle convenantpartijen om na te denken over een vervolgplan en gezamenlijk op zoek te gaan naar instrumenten en een aanpak die meer garantie geeft dat het doel van het convenant stikstof gerealiseerd wordt en voldaan wordt aan de randvoorwaarden daarbij.

2. Inventarisatielijst maatregelen/instrumenten

Johan van den Hout geeft aan dat er nog niet door alle partijen een bijdrage van een lijst van maatregelen/instrumenten is geleverd. Nol Verdaasdonk geeft aan dat er door BMF, mede namens Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Brabants Landschap een voorzet is geleverd. Deze is besproken in de ambtelijke bijeenkomst op 16 juni jl. In zijn beleving is afgesproken in het ambtelijk overleg dat uit die voorzet, met de aanvullingen uit het ambtelijk overleg, een inventarisatielijst zou worden gemaakt door de provincie. Dit wordt bevestigd door enkele deelnemers van het ambtelijk overleg.

Yolande vd Meulen vraagt aan alle convenantpartners om mensen die mee kunnen denken/schrijven aan het benoemen en uitwerken van instrumenten/maatregelen. Eerst in de breedte de mogelijke maatregelen/instrumenten benoemen. Wat zijn de mogelijke knoppen waaraan gedraaid kan worden? Dat moet in beeld worden gebracht. Daarbij tevens bekijken in welke mate dit synchroon loopt met andere trajecten.

Aan

Partijen convenant stikstof
en Natura2000

Kopie aan

Johan van den Hout
Yolande van der Meulen
Erik van Herk
Terry de Zoete

Van

Henk Ullibroeck
Brechje Biemans

Telefoon

06 55 68 6585

Email

BBiemans@brabant.nl

Stefan Breukel refereert aan een notitie met een overzicht die als basis gebruikt is voor het huidige convenant/verordening. Deze notitie is opgesteld in 2009/2010, maar kan mogelijk nog wel voor bruikbare informatie zorgen voor de inventarisatielijst.

Herman Litjens geeft aan dat ook de inventarisatie in het kader van de mestdialoog mogelijk ook bruikbaar is.

Om zo snel mogelijk tot de gewenste inventarisatielijst te komen wordt afgesproken dat alle partijen tot vrijdag 15 juli as schriftelijk hun inbreng kunnen leveren. De provincie zal alle inbreng verzamelen en hiervan een lijst maken. De stukken kunnen gestuurd worden aan Brechje Biemans en Henk Ullenbroeck.

Afgesproken wordt dat er op 1 september as in de ochtend een vervolg bestuurlijk overleg plaatsvindt waarin de bestuurders spreken over een gedragen pakket van maatregelen dat een gegarandeerde borging biedt voor het gestelde doel.

Opgemerkt wordt dat gezien de vakantietijd en de korte periode tot 1 september as de inventarisatielijst snel gereed moet zijn. Verzocht wordt om de conceptlijst eerst rond te sturen aan de bestuurders voor een reactie. Vervolgens wordt de lijst besproken in een ambtelijk overleg.

De volgende afspraken worden gemaakt:

- Alle partners leveren **uiterlijk 15 juli as** input voor de inventarisatielijst knoppen/instrumenten (incl. de te verwachten effecten) voor reductie van stikstofemissie uit stallen van veehouderijen. De input kan gestuurd worden aan Brechje Biemans en Henk Ullenbroeck.
- De provincie verzamelt de input en brengt de input samen tot een inventarisatielijst. De lijst wordt uiterlijk **20 juli as** verzonden aan alle bestuurders (cc aan ambtelijke ondersteuning). Verzoek aan de bestuurders is om hier binnen één week op te reageren.
- Op **16 augustus as 13.30-15.30 uur** vindt er een ambtelijk overleg plaats met alle partners om de lijst te bespreken en suggesties voor te bereiden voor het bestuurlijke overleg. Een uitnodiging hiervoor wordt nog verstuurd.
- Op **1 september as 9.00-10.30 uur** vindt het volgende bestuurlijke overleg plaats. In dit overleg worden knopen doorgelicht over de vervolgaanpak. Een uitnodiging hiervoor wordt nog verstuurd.

Vanuit ZLTO wordt gerefereerd aan verwachtingen t.a.v. de stoppers. Hier moet aandacht voor zijn.

Johan vd Hout vindt het van belang om zelf aan de knoppen te kunnen draaien. Hij geeft aan dat in het overzicht ook maatregelen/instrumenten moeten komen waar ook echt mee gestuurd kan worden.

Chris Reijnen verzoekt om een totaaloverzicht. Het gaat ook om de knoppen waar andere partijen/partners aan kunnen draaien. Zorg er voor dat je de ordening zo aanbrengt dat duidelijk is welke partij kan sturen/beïnvloeden. Verder verzoekt hij

om ook de relatie te leggen met al vaststaand beleid/wetgeving in de komende jaren (bv het asbestdakenverbod (2024)).

Stefan Breukel geeft aan dat het van belang is dat er een duidelijk format is, ook met haalbaarheid, betaalbaarheid e.d.

Toine Coijmans geeft aan dat er ook behoefte is aan een overzicht van de mate waarin stallen wel of niet al voldoen aan eisen. Janus Scheepers geeft aan dat het niet alleen om stallen gaat, maar ook om andere bronnen waar nog veel te halen is. Binnen en buiten de landbouw. Nol Verdaasdonk gereageerd dat dit klopt, maar dat de verordening stikstof is gericht op de veehouderij en specifiek op emissies uit de stallen. Maar het is zeker mogelijk om ook breder binnen de veehouderij te zoeken naar oplossingen/maatregelen.

De provincie heeft opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de reductie van emissies uit stallen van veehouderijen. Zodra de conceptresultaten bekend zijn worden deze gedeeld met de convenantpartners.

3. Verslag 18 mei 2016

Er is kennisgenomen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag is daarmee vastgesteld.

4. Rondvraag

/

5. Sluiting

Verslag

Bestuurlijk overleg Stikstof en Natura2000 d.d. 18 mei 2016

Aanwezig: Herman Lijens (ZLTO) Ernst-Jan van Haften (Brabants Landschap), Jelka Both (Staatsbosbeheer), Nol Verdaasdonk (BMF), Christ Rijnen (Natuurmonumenten), Toine Cooijmans (Natuurmonumenten), Johan van den Hout (voorzitter), Frans Post, Brechje Biemans, Jean-Louis Kop, Theo van de Ven (allen provincie Noord-Brabant).

Afwezig: Marjolein de Haas (ministerie van Economische Zaken), Rien Wijdeven (Stuurgroep Dynamisch Platteland)

1. Opening

Johan van den Hout opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom op het jaarlijkse overleg tussen de convenantpartners (Convenant Stikstof en Natura 2000).

2. Mededelingen

Theo van de Ven stelt zich voor als (nieuwe) adviseur landbouw van de provincie die zich bezighoudt met landbouw en ammoniak en in het bijzonder het convenant en de verordening.

3. Verslag 11 mei 2015

Er is kennisgenomen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen. Het verslag is daarmee vastgesteld.

4. Voortgang Verordening Stikstof

Johan van den Hout geeft aan dat de beschikbare onderzoeken van RIVM, PBL e.d. bevestigen dat er een verschil bestaat tussen de berekende ammoniakemissies en de gemeten depositie: de berekende afname is niet terug te zien in de metingen. De metingen en wijzen van modelleren, blijkt ook uit een internationale review, zijn in zijn algemeenheid juist. Inrichting en beheer van de Natura2000 gebieden is op orde maar dit alleen doet de depositie niet afnemen.

Vijf jaar geleden hebben de convenant-partners doelen en randvoorwaarden afgesproken. De ammoniakbelasting moet sterk verminderen door een halvering van stalemissies in 2028 ten opzichte van de situatie in 2010. De randvoorwaarden daarbij zijn:

- geen regionale toename in dieraantallen;

Aan

Partijen convenant stikstof en Natura2000

Kopie aan

Johan van den Hout
Yolande van der Meulen
Erik van Herk
Terry de Zoete

Van

Theo van de Ven

Telefoon

06 52 78 35 82

Email

tvdven@brabant.nl

- emissie reducerende technieken werken zoals vereist, èn:
- er vindt voldoende innovatie plaats in emissie reducerende technieken, vooral in de rundveehouderij.

Tijdens het laatste overleg was nog discussie over de meting en modellering en werden verdere acties vooralsnog niet overwogen. De laatste inzichten geven aanleiding voor bespreking van mogelijke maatregelen. Het meetnetwerk is uitgebreid naar alle Natura2000 gebieden en opgenomen in het MAN.

Brechje Biemans presenteert de stand van zaken over vergunde emissies versus metingen, dieraantallen, doelen, randvoorwaarden en relaties tussen provinciale stikstof-dossiers. De presentatie is bij het verslag gevoegd. In aanvulling op de presentatie is een CBS-tabel met dieraantallen van de laatste jaren uitgedeeld waaruit een toename van dieren is af te lezen.

Naar aanleiding van de gepresenteerde tabel met de monitoringsgegevens van de vergunde ammoniakemissies wordt opgemerkt dat er twee kolommen zijn opgenomen met emissies van 2015.

In verband met een wettelijke wijziging van emissiefactoren stelt ZLTO de vraag wat nu het uitgangspunt is voor de doelen van het convenant/verordening. Dit omdat het verschil tussen huidige- en doelemissie als gevolg van de wetswijziging groter is geworden zonder direct feitelijke wijzigingen in toename van stallen en dieren. Antwoord: Het uitgangspunt is de vergunde ammoniakemissies berekend aan de hand van de formeel geldende emissiefactoren.

Johan van den Hout sluit de presentatie door de volgende conclusies te trekken:

- We hebben in vijf jaar niet de gewenste resultaten geboekt;
- Er is onvoldoende garantie dat we met het huidige beleid het doel van het convenant stikstof in 2028 halen.
- Ook aan de genoemde randvoorwaarden wordt onvoldoende voldaan. De dieraantallen zien we nog altijd stijgen. De emissie reducerende technieken werken nog niet zoals gewenst. Als voorbeeld wordt verwezen naar de luchtwassers. En ook zien we nog onvoldoende innovaties in emissiereducerende technieken bij met name rundvee.
- Bijsturing van de verordening stikstof is dus nodig.

Johan van den Hout sluit af met de vraag of deze conclusies gedeeld worden. Als de provincie dit zes jaar geleden had geweten, dan waren er waarschijnlijk andere afspraken gemaakt om aan het doel te voldoen. Hij vraagt de aanwezigen te reageren.

ZLTO geeft aan dat de stijging van dieraantallen in de melkrundveehouderij was verwacht als gevolg van het verdwijnen van het quotum. Bij varkens en kippen was de stijging minder verwacht. Er is een trend zichtbaar in de melkveehouderij die laat zien dat bedrijven/ondernemers vertrekken door onvoldoende concurrentiekracht in Brabant met een afname in emissies tot gevolg, een verdere onderbouwing is nog niet te geven. Er zijn technieken om de emissies bij melkvee te verminderen. Luchtwassers zijn goed controleerbaar mede door elektronische monitoring. Belangrijke overweging bij de geambieerde reductiepercentages is de vraag of we toe willen naar gesloten houderijsystemen voor alle dieren. Er is dynamiek nodig om

nieuwe stallen te kunnen realiseren en daarmee verdere reductie. ZLTO pleit voor stimulering van het vervangen van oude stallen. Er zijn nog vragen over de ammoniakmetingen aangezien de concentraties in niet-veehouderijgebieden ook een toename laten zien. ZLTO erkent dat zij geen borging kunnen bieden voor een stabilisatie van de dieren aantallen op het niveau van 2010.

De BMF is (wederom) teleurgesteld in de voortgang, de dieren aantallen nemen toe en het doel om te komen tot een halvering van de depositie ligt nog ver weg. Er wordt niet voldaan aan de randvoorwaarden. BMF onderschrijft de oorspronkelijke doelen en concludeert dat er iets moet veranderen. Er wordt eveneens aandacht gevraagd voor andere aspecten zoals overmatige mestaanwending en fraude die hier ogenschijnlijk plaatsvindt. De vraag wordt gesteld welke instrumenten beschikbaar zijn om de depositie te verlagen. BMF stelt voor om oude stallen versneld af te schrijven en te vervangen voor nieuwe. De huidige richting is niet langer verdedigbaar. Wanneer gaat de sector zorgen dat de emissies nu echt worden verlaagd? De vraag aan de provincie: wat gaan we er aan doen?

Brabants Landschap deelt de mening van de BMF. De gepresenteerde resultaten zijn geen verrassing. Er is een blijvende hoop op een kantelpunt maar dit komt niet. De ingezette acties hebben vooralsnog geen effect. Een verbetering in de aanpak is gewenst.

Natuurmonumenten onderschrijft het voorgaande. De sturingswijze schiet te kort. In het verleden is steeds gesproken over ruimtelijke-orderings- en milieu-instrumenten die ingezet kunnen worden maar die instrumenten lijken niet de oplossing te bieden. Er moeten in het kader van "de hand aan de kraan" ook gekeken worden naar mogelijkheden om te sturen op dieren aantallen. Gevraagd wordt om een beeld naar de samenhang van de diverse aspecten en een brede sturing daarop (welke knoppen zijn er om aan te draaien) zoals fosfaataanwending. Inzicht in alle knoppen, rijk, provincie, gemeente, is gewenst zodat wij mensen daarop aan kunnen spreken.

Staatbosbeheer deelt de mening van de eerdere partijen (BMF, Brabants Landschap en Natuurmonumenten) en onderschrijft de doelen en conclusies.

Johan van den Hout geeft aan dat de oproep duidelijk is en nodigt de partijen uit na te denken over een vervolgaanpak en gezamenlijk op zoek te gaan naar instrumenten en een aanpak die voldoende garantie geven dat de doelen gerealiseerd worden.

De provincie geeft aan dat door verdeling van de bevoegdheden het aantal instrumenten beperkt is voor provinciaal ingrijpen. Natuurmonumenten geeft hierop aan dat daarom juist een totaal inzicht nodig is. We kunnen dan ook andere organisaties aanspreken. De provincie heeft met het verzoek om een Brabantwet gevraagd om ruime bevoegdheden; op dit moment is de Verordening stikstof het belangrijkste sturingsinstrument. BMF vraagt nogmaals aandacht voor versnelde aanpak van oude stallen. ZLTO spreekt haar zorg uit dat het versneld verplichten van aanpak van bestaande stallen in de huidige (economische) situatie grote gevolgen heeft. BMF ziet kansen om de aanpak te koppelen aan andere doelen in de tijd. Natuurmonumenten onderschrijft dit en noemt de asbestsanering voor 2024.

Kunnen we ook niet een “kalender” opstellen met alle relevante beleidsontwikkelingen/momenten voor de komende jaren?

Johan van den Hout concludeert dat er behoefte is aan een overzicht (inventarisatie) van de knoppen waaraan gedraaid kan worden om de stikstofemissies te laten dalen. Het is ook van belang om bij elke knop het verwachte effect weer te geven. Johan van den Hout stelt voor om over 6 weken weer bij elkaar te komen en dat in de tussentijd ambtelijk vanuit elke organisatie wordt bekeken welke instrumenten (knoppen) voorhanden zijn die ingezet kunnen worden. Dit overzicht zal vergezeld worden van een kalender met belangrijke (beleids)momenten in de komende jaren. Voorbeelden zijn: 2020 Besluit huisvesting, 2024 Asbestsanering, 2028 Verordening stikstof.

Over zes weken willen we duidelijkheid over een gedragen pakket van maatregelen dat een gegarandeerde borging biedt voor het gestelde doel. Het is geen vrijblijvende inventarisatie.

ZLTO en BMF stellen met instemming van de anderen voor om te verbanden te leggen met andere lopende dossiers zoals de mestdialogen en dieraantallen discussie en de PAS. Natuurmonumenten vraagt of inzicht bestaat in de gevolgen voor de emissies door het verdwijnen van bedrijven indien de EHS geheel gerealiseerd wordt. De knop handhaving wordt nog gememoreerd als belangrijk maar niet echt beïnvloedbaar.

Afgesproken is dat ambtelijk vanuit elke organisatie de knoppen/instrumenten overzichtelijk gemaakt worden. De provincie maakt een nieuwe afspraak voor een vervolg bestuurlijk overleg over 6 weken.

5. Rondvraag

/

6. Sluiting

Johan van den Hout bedankt de aanwezigen en sluit af.

Verslag

Bestuurlijk overleg stikstof en Natura2000 d.d. 11 mei 2015

Aanwezig: Herman van Ham en Herman Litjens (ZLTO) Stefan Breukel (Ministerie van EZ), Jan Baan (Brabants Landschap, eerste half uur), Marc de Wit (Staatsbosbeheer), Rien Wijdeven (Stuurgroep Dynamisch Platteland, gemeente Bernheze), Nol Verdaasdonk (BMF), Christ Rijnen en Toine Cooijmans (Natuurmonumenten), Addo van Pul (RIVM), Johan van den Hout (voorzitter), Yves de Boer (alleen in het begin), Jan Bovendeur, Yolande van der Meulen, Frans Post en Sjors Willems.

1. Opening

Johan van den Hout opent de vergadering. Hij geeft aan dat er drie aanleidingen zijn voor het organiseren van dit overleg:

- Jaarlijks bespreken de convenantpartijen de voortgang van de Verordening Stikstof en N2000. Dit gebeurt aan de hand van een monitoringsrapportage. Dit als uitwerking van het “hand aan de kraan principe”. In 2014 is er geen overleg geweest. Er was toen het plan om dit in het grotere geheel van het Brabantberaad te organiseren. Dat is uiteindelijk niet gebeurd.
- BMF heeft om een overleg verzocht i.v.m. geconstateerde verschillen tussen ammoniakmetingen en -berekeningen.
- Per 1 juli a.s. treedt volgens verwachting de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking.

2. Mededelingen

Yves de Boer geeft aan dat hij het werk als gedeputeerde bij de volgende bestuursperiode niet voortzet. De onderwerpen van dit overleg zijn gericht op toekomstig beleid en die horen bij het werk van de nieuwe gedeputeerde. Hij bedankt een ieder voor de prettige samenwerking en verlaat het overleg.

3. Concept verslag 28 januari 2013

Er is kennisgenomen van het verslag. Dit is daarmee vastgesteld.

4. Ontwikkelingen ammoniakmetingen en -berekeningen

Uit vorig jaar gepubliceerde gegevens blijkt dat de dalende trend van berekende ammoniakemissie niet overeenkomt met die van de gemeten ammoniakemissie. Naar aanleiding van dit verschil heeft het Rijk (ministerie

Aan

Partijen convenant stikstof en Natura2000

Kopie aan

Johan van den Hout
Yolande van der Meulen

Van

G.J.H.G. Willems

Telefoon

06 52 79 40 49

Email

gwillems@brabant.nl

van EZ) o.a. bij het RIVM onderzoek uitgezet om hiervoor een verklaring te vinden.

Tijdens de vergadering lichten Addo van Pul van het RIVM en Stefan Breukel van EZ toe wat tot nu toe de bevindingen zijn voor verklaring van het geconstateerde verschil. Het RIVM geeft aan dat het verschil in trend tussen berekende en gemeten ammoniakconcentratie een landelijk beeld is. In Brabant is een wisselend beeld, plekken van daling, plekken waar de concentratie stabiel gebleven is en net over de provinciegrens in Limburg een stijging. Het aantal Brabantse meetpunten is relatief klein en ze liggen in Oost Brabant. Het is moeilijk hieraan voor Brabant conclusies te verbinden. Voor het rekenmodel vindt nu een externe review plaats, over twee maanden wordt de uitslag hiervan bekend.

Vanuit de BMF, Brabants Landschap en Natuurmonumenten wordt aangegeven dat in het kader van het convenant een dalende lijn van de ammoniakemissies en –depositie is beoogd. De ammoniakuitkomsten geven aanleiding om discussie te voeren. Er is helderheid nodig, de stikstofbelasting van de natuur heeft duidelijke effecten met o.m. een afname van de biodiversiteit. De instrumenten zoals de verordening met bedrijfsontwikkeling middels aangescherpte eisen voor stallen en (voorheen) een depositiebank lijken daarmee ontoereikend. We hebben een probleem naar de toekomst toe, we zullen werk moeten maken van het principe van de hand aan de kraan. Er zijn aanvullende maatregelen voor de veehouderij nodig volgens de BMF zoals vermindering van de omvang van de veestapel. Natuurmonumenten geeft aan dat in het kader van het hand aan de kraan principe tot nu toe het volgen van de ammoniakemissies en deposities gebaseerd is op berekeningen. Gaan we dat nu veranderen en ons baseren op gemeten waarden?

De ZLTO vindt de uitkomsten van de ammoniakmetingen ook zorgelijk. Zijn de investeringen van ondernemers in emissie arme stalsystemen wel waardevol geweest terwijl die systemen uitgebreid getest zijn op hun effect. De effecten van toepassing van bijv. luchtwassers moeten zicht- en vindbaar zijn. We moeten nu echter de onduidelijkheid hierover niet vermengen met beleidskeuzes.

In de discussie die volgt zijn allerlei aspecten gepasseerd: is het rekenmodel juist, zijn meteorologische invloeden en buitenlandse emissies goed verwerkt, staan metingen op juiste plek, efficiency van technieken (worden reductiepercentages gehaald), zijn er nog onbekende bronnen van stikstof/ammoniak, wat betekent toename van dieraantallen, zijn emissies van mestaanwending zoals uitrijden van mest voldoende in beeld?

Betekenis voor de PAS?

Vanuit EZ wordt aangegeven dat er in het kader van de PAS nagedacht wordt over een reservepakket van generieke maatregelen voor het bedrijfsleven wanneer er sprake is van onvoldoende daling van ammoniakbelasting. Voorlichting aan ondernemers is en blijft van belang en daar ligt ook een rol voor de landbouworganisaties. Zo blijkt dat het gebruik van ureum als meststof relatief veel emissie veroorzaakt terwijl een

alternatieve meststof als kalkammonsalpeter qua bemestingswaarde en kosten zeker zo gunstig is.

Meer meetpunten in Brabant

Alle partijen bepleiten het aantal metingen in Brabant uit te breiden en meer te spreiden over de provincie, in natuurgebieden maar ook daarbuiten zodat er meer zicht is op de ontwikkeling van ammoniakemissies.

Dit sluit aan bij de evaluatie van de resultaten van eigen metingen van provincie Noord-Brabant in de Peelgebieden. De Brabantse metingen zullen worden geïntegreerd in het meetnet van het RIVM en worden daarmee onderdeel van het landelijk Meetnet Ammoniak Natuurgebieden (MAN).

5. Stand van zaken PAS

Op 14 april 2015 hebben de GS-en van alle provincies ingestemd met de PAS. Deze wordt medio juni vastgesteld door EZ en I&M en treedt per 1 juli 2015 in werking. Brabant is nu bezig met het opstellen van de beleidsregel voor de verdeling van ontwikkelingsruimte. De beleidsregel is voor alle provincies gelijk en is er op gericht te voorkomen dat een beperkt aantal bedrijven een te grote claim legt op de beschikbare ontwikkelingsruimte. Aanvullend onderzoekt Brabant de mogelijkheid om een beleidsregel vast te stellen om een beperkte groep bedrijven te faciliteren. Het betreft circa 300 bedrijven die op basis van de provinciale depositiebank in 2013 een salderingsbesluit hebben ontvangen, maar door een uitspraak van de Raad van State, geen Nbwet-vergunning konden krijgen. Daarnaast wordt - in een later stadium - onderzocht of de uitgifte van ontwikkelingsruimte kan worden gekoppeld aan duurzaamheidscriteria. Dit vanuit het oogpunt: ontwikkelingsruimte moet je verdienen.

Ontwikkelingsruimte

Het risico bestaat dat door een run op de ontwikkelingsruimte bij inwerkingtreding van de PAS deze snel op is. Het risico ligt vooral in het massaal melden van voorgenomen ontwikkelingen door de veehouders. Andere sectoren, zoals industrie en gemeenten (woningbouw) hebben hierover ook zorgen. Het IPO heeft dit aangekaart bij het Rijk maar er is nog geen oplossing.

Ook ZLTO is hierover bezorgd en vindt het onwenselijk dat ondernemers niet gebruikte vergunde ruimte gaan claimen. De ZLTO ondersteunt de lijn dat de PAS ook de transitie dient te bevorderen door de goede ontwikkeling te faciliteren.

6. Derde monitoringsrapportage

De convenantpartijen hebben geen opmerkingen bij de concept versie van de derde monitoringsrapportage van de verordening stikstof en Natura2000.

7. Sluiting

Johan van den Hout dankt iedereen voor zijn inbreng en sluit de vergadering met de volgende afspraken:

-Er komt binnenkort een vervolgoverleg nav het Bestuursakkoord van het nieuwe college. Dan komt de discussie over het bereiken van de ammoniak- en Natura2000 doelen terug en is er aandacht voor de uitkomsten van de eigen Brabantse metingen.

-Brabant gaat in samenwerking met RIVM aan de slag met uitbreiding van het aantal Brabantse meetpunten.

Memo

Onderwerp

Besprekingen wijziging verordening stikstof met Convenant-partners Stikstof en N2000

Sinds mei 2015 hebben de volgende besprekingen plaatsgevonden met de Convenant-partners Stikstof en N2000 over een wijziging van de verordening stikstof.

- 11 mei 2015: Bestuurlijk Overleg (verslag bijgevoegd)
- 18 mei 2016: Bestuurlijk Overleg (verslag bijgevoegd)
- 16 juni 2016: Ambtelijk Overleg (geen verslag). Ambtelijk waren de volgende partners vertegenwoordigd: Gemeenten (Stuurgroep Dynamisch Platteland), ZLTO, BMF, Natuurmonumenten, Brabants Landschap en provincie.
- 6 juli 2016: Bestuurlijk Overleg (verslag bijgevoegd)
- 27 juli 2016: Oriënterende bespreking tussen Gedeputeerde vd Hout en ZLTO (Janus Scheepers en Hans Huijbers) over wijziging van de Verordening Stikstof.
- 27 juli 2016: Oriënterende bespreking tussen Gedeputeerde vd Hout en gemeenten (Wethouder Wijdeven van Bernheze namens Stuurgroep Dynamisch Platteland) over wijziging van de Verordening Stikstof.
- 27 juli 2016: Oriënterende bespreking tussen Gedeputeerde vd Hout en Brabants Landschap (Jan Baan) over wijziging van de Verordening Stikstof.
- 16 augustus 2016: Ambtelijk Overleg (geen verslag). Ambtelijk waren de volgende partners vertegenwoordigd: Gemeenten (Stuurgroep Dynamisch Platteland), ZLTO, BMF, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Ministerie van EZ en provincie.
- 31 augustus 2016: Oriënterende bespreking tussen Gedeputeerde vd Hout en BMF/Natuurmonumenten/Staatsbosbeheer/Brabants Landschap (Nol Verdaasdonk) over wijziging van de Verordening Stikstof.
- 31 augustus 2016: Oriënterende bespreking tussen Gedeputeerde vd Hout en Ministerie van EZ (Marjolein de Haas en Stefan Breukel) over wijziging van de Verordening Stikstof.
- 1 september 2016: Bestuurlijk Overleg (verslag bijgevoegd)
- 29 september 2016: Ambtelijk Overleg (geen verslag). Ambtelijk waren de volgende partners vertegenwoordigd: Gemeenten (Stuurgroep Dynamisch Platteland), ZLTO, BMF, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Ministerie van EZ en provincie.
- 7 oktober 2016: Ambtelijk Overleg over uitgangspunten onderzoek "verwachte effecten van mogelijke aanpassing van de verordening stikstof op structuur van de veehouderij (geen verslag). Ambtelijk waren de

Datum

9 december 2016

Documentnummer

Aan

PS

Kopie aan

/

van

B.W.C.J. (Brechtje) Biemans

Telefoon

(073) 681 24 78

Email

bbiemans@brabant.nl

- volgende partners vertegenwoordigd: ZLTO en provincie.
- 10 november 2016: Bestuurlijk Overleg (conceptverslag bijgevoegd, dit verslag is nog niet vastgesteld in een Bestuurlijk Overleg. Wel is het aan de partners voorgelegd met het verzoek om eventuele opmerkingen door te geven. Hierop is geen reactie gekomen).

Datum

8 december 2016

Documentnummer